

עין משפט
גור מצוה

צו:

השואל את הפרה פרק שמיני בבא מציעא

מסורת הש"ס

14 לקמן קמ: ב"ק קיח.
15 ונתיב' מחסות י: ד"ה
16 רב הונא ועד מחסות
17 שבעות מ: ד"ה מתוך
18 המיקוי טוהא דהלא לחת
19 סחי חזנא דברי יוחנן
20 ורב נחמן וכו': א' ב' תבות
21 ו' לקמן קמ: ב"ק קיח.
22 ע"י כ"ג קל"ה. ד' ודף
23 א: א' ס' ו'ל כ"ג.
24 ו' לקמן ק"ג. א' ב' שבעות
25 מח.

הנהגות הב"ח

14 ר"ה חוס סי'
15 וכן מלגלגין הספק:
16 בא"ד אלוני דמה
17 שהוא אמת כיון דהיא
18 ענין: (תוס' קל"ה. ד' ודף
19 הנה וכו' ושם טוב
20 דלא אמרי' ברי עדיף:
21 בא"ד אמת' הא דרב
22 יהודה דשמואל הוא
23 דרב ושמואל: (ס' בא"ד
24 מקמי להו מתינתן:

גליון הש"ס

הוספות ר"ה ליבא
וכו' הוי באילו תירושו
מחוקקים: עין לקמן דף
קמ ע"ב מחסות ד"ה
לימא:

וחומר מסוטה שלא נתנה לצדקה ועד אחד וכתר הכי קאמר אשכחן ודאי ספק מולגן פי' אע"ג דבסוטה מולגלגן על ספק זהו כבשיל
שגם עיקר השבועה צאה על טענה ספק ולכן מולגלגן (א) מספק דהוי כעין העיקר אבל ממון שעיקר השבועה אינה צאה אלא על
טענה ודאי מולגן שיגלגלו על ספק חיי דבי ר' ישמעאל נאמרה שבועה בחוק ונאמרה שבועה בפנים כו' והשתא לא מאכריחן חו לקי'
אלא מגזירה שזו שבועה שזוהי יליפין לכולה מילתא והשתא יליפין דמולגלגן אפי' על טענה ספק כמו שבועה אע"ג דנמנון לא

היה כעין עיקר השבועה וילפין נמי
דמולגלגן בטענה ודאי אפי' בדבר
שאינו דומה (ב) כיון דהויא כעין העיקר
כמו בסוטה דמולגלגן כעין העיקר:
השובר אושר שכורה מתה והלה
אובר איני יודע פטור.
ואף על גב דבכל שבועת שומרים
המפקיד משיבטו מספק שהוא אינו
יודע אם נאנסה הכא שאין יודע
אם מתה השאלה אין להשיבו
מספק דהוי כאלו אומר המשאל
ספק לי אם השאלתיך אם לאו שעל
אותה טענה אין השואל חייב לישבע
ועוד דהכא אפי' משאל אומר ברי
אמרי' דאינו נשבע אלא ע"י גלגול:
והלה אובר איני יודע פטור.
וא"ת לרב הונא ולרב

יהודה דאמרי' ברי ושםא ברי עדיף אמאי אנטרין למיתני הכא דפטור דהשתא ברישא אשמועינן דברי עדיף להוליא כ"ש הכא דלהחיק
וי"ל דאיתי דתנא ברישא דברי עדיף ומיב השואל תנא נמי סיפא דכי הוי אפכא דפטור השואל אי נמי דברי דמשאל עדיף מבדי דשואל
וכן שםא דמשאל עדיף מדשואל ולהכי אנטרין סיפא לאשמועינן דאפילו ברי דשואל ללא חשיב כולי האי עדיפא משמא דמשאל:
ליבא תהוי תיובתא דרב נחמן. וא"ת מה מתינתן מוקי לה בסמוך כסומכוס ללא אזיל בתר חוקה ואית ליה ממון המוטל בספק
מולקין ולהכי לבייה כי איכא ברי ושםא הוי ברי עדיף אפילו להוליא ורב נחמן כרבנן דאית להו המע"ה אי נמי רב נחמן אמי
שפיר כסומכוס דמודה סומכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק מולקין * הוי כאלו
מרויחו ומחוקין זו וזוין דלדידיה אהני ברי נגד שםא ומיב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהני נמי ברי נגד שםא לכל הפחות
לומר שיתולקו: **והלה אובר איני יודע.** דוקא שאומר איני יודע אם הלויתני אבל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך מתינתן היא
צנהלל בתרא (ב"ק דף קיח). דחייב ומ"מ פריך שפיר לרב נחמן ממתניתין דאע"ג דמודה שמסר לו שמי פרות אלו שמתיר אחת הוה כאלו
אומר איני יודע אם השאלתי אם לאו וכן צברה אחת כשאני יודע אם מתה צבועה שאלה: **ר"ב הונא** רב יהודה אמרי' חייב ברי
ושםא ברי עדיף. מימה דכריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו. ושם ד"ה דאפי') אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים
זה כלל גדול דבין המע"ה מאז כלל גדול אפילו ניזק אומר ברי ומיזק אומר שםא ואין לומר דרב יהודה דהכא כסומכוס והתם איירי אפ"ה
דרבנן דאי לסומכוס אהני ברי לרבנן נמי מהני דכפרישית לעיל ועוד דהכא בנמה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סומכוס וי"ל
דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי טוב ושםא גרוע אבל גבי ניזק הוי ברי גרוע דלפי שיעוד שהזיק אל היה שם
ולא יבמשו טעם דברי השםא של מיזק נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכן מודה רב יהודה התם דלאו ברי עדיף וא"ת ביש נוחלין (ב"ב דף
קלח. ושם ד"ה אפי') גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי' אחין אין לנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני
יודע פטור והכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שבירי שלו גרוע ושםא שלהן טוב שיעוד שהאחין אין מכירין זו אם הוא אחיכם
וי"ל דהתם נמי ירא שםא היום או מחר ישאלו וידעו ששיקר וכן בפי' הבית והעלייה (לקמן דף קטו: ושם) אם היה מכיר מקצת אבניו נטולין
ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי תיובתא דמ"ד מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמ"ד חייב א"ש התם נמי הוי ברי טוב
שרגילות להכיר אבניו אפילו אין בהם סימן וכל משמע התם דמוקי לה כשיש עסק שבועה ביניהן ונחמן שאלו יכול לישבע משלם ואי
אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביורשים ללא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע ומשום הכי נמי בניזק אומר
ברי ומיזק אומר שםא לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע דהא מודה מקצת הוא שמורה צברה אבל קשה צפרק
קמא דכתיבות (דף יב: ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל איכריי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסמני נאנסתי וקאמר אבי
הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דפסיק כ"ג והלא רב יהודה דשמואל מודה היכא דברי
גרוע שםא (טו) א' אמר ברי עדיף גבי ניזק והתם טוב שםא טוב שםא יודע כלל מני נאנסתי וי"ל דאבדי דאמר
הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול דבין אחא דקאמר בריש הפרה (ב"ק דף מו.) א"ג לבי הא למוכר שור ומנא נגחן ולא לניזק
ברי ולמיקו שםא וא"ת אע"ג דדחי כתיבות היא ד"ג אכתי הא דרב יהודה (ו) דרב ושמואל היא דאית להו צפ' כל הנשבעין (שבעות דף
מו. ושם) דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ סברי בנמה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לאו הכי סברי (ס' לה
מתינתן דהתי' דלא מני' לשנויי בשיש עסק שבועה ביניהם דכפרישית וי"ל דסברי שפיר פטור ומתיני' דאוקמא בשיש עסק שבועה ביניהם
צברייתא דאמר ר' אמי התם דריש בין שניהם ולא בין הירושין ואיכסו דרשי בין שניהם שהשבועה חלה על שניהן כדתנא ר"ש בן עירסון
דהתם וא"ת לרב ושמואל דפטרי' בני' ידענא וני' לא ידענא מודה במקצת אמאי חייב יהא נאמן במה שבושר בנימו דאי בעי אומר איני
יודע וי"ל דאין אדם טוען ברצון איני יודע דכפרישית בנחמני: **ר"ב נחמן** ור' יוחנן אמרי' פטור. צבצב קמא (דף קיח. ושם) ובפ"ק
דכתיבות (דף יב: ושם) פי' בקוטרס פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסת אבל אחר שניתקנה שבועת היסת חייב לישבע שאינו יודע דאל"כ
כל נשבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלום: **ד"ג בון** שיש עסק שבועה ביניהם. מ"מ צמיעתא ששור טוען וי' ומשאל שםא
פטור השוכר משבועה שאין המשאל יכול להשיבו מספק אע"ג דבמקצת לו' שמודה (ו) במקצת א"ת דמשמע הכא דאית ליה לרב נחמן מחויב שבועה
ואין יכול לישבע משלם וצפ' כל הנשבעין (שבעות דף מו. ושם ד"ה הלכתא) גבי הוי שניהן חשודין על השבועה חורה שבועה למקומה דברי ר"מ
ר' יוסי אומר יתולקו ופליג רב נחמן אר' אבא דסבר התם כמ"ד חורה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחויב לה ומתוך שאין יכול
לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דיתולקו כר' יוסי וי"ל דמוקי מתינתן דהכא כר"מ ומפרש למקומה היינו למחויב לה דכפריש
ר' אבא אכל איכא סבר כר' יוסי אכל קשה דכתיב' (ב"ב דף לה. ושם ד"ה וכל) משמע דהלכה כר' אבא דאיתו אמוראי בתראי מיניה ראייה לפסוק
הלכה וק"ל (כ"ב כר' נדוי ועוד דכפ' כל הנשבעין (שבעות דף מו. ושם ד"ה מתוך) גבי יתומים מיתומים לא יפיעו אלא בשבועה דאמרי' רב
ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה בחיי ליה אבל מת ליה בחיי מלוה כבר נתייב מלוה לבני ליה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו דסברי דלא
אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע או מובע או נשבע משלם אלא פטור ופליגי אדרי' אלעזר דאמר"י יורשין נשבעין שבועת יורשין ונטולין וסבר ר"א
כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נשבע משלם הנשבע וקאמר התם (דף מח:) כיון דלא איתמרא הלכתא לא כמר ולא
כמר צבצב רב ושמואל עבד דעבד כר"א עבד משמע דרב ושמואל עבד הוי כמו דר' אבא והתם אינו מוכר דרב נחמן ולא מסתפק
אלא ברב ושמואל ור"א וגרעה לר"ת דנבטא ונב' לא ידענא הלכתא א"כ אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי'
רב נחמן וכשניהן חשודים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה התם דיתולקו וטעמא משום דהתם שניהם היו מחויבין שבועה ואין
יכולין לישבע ולכן שניהם מפקדין כל אחד חיי מטעם דר' אבא כיון דאיתו יכול לישבע הנשבע משלם והמובע לא יכול ולכן
יתולקו והא דקאמר התם רבותיו שנא"י דאמרי חורה שבועה למחויב ליה ומייתי מנסכא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר כברי
מאיר אלא דוכח מדברי ר' אבא דסבר נבטא מתוך שאינו יכול לישבע משלם יש לנו לומר דאיתו נמי פי' מילתיה דברי מאיר
למקומה למחויב לה ודוקא בחשוד המחויב שבועה לדורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כתיבתה ומתה ונפלו
קמי יתמי לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע מפקדין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונטולין היינו
טעמא דשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף לה.) גבי ההוא רעיא לבד מיתומים

עסק שבועה ביניהן ה"ג כגון שיש עסק שבועה ביניהן ה"ד עסק שבועה כדרבא דאמר

יהודה דאמרי' ברי ושםא ברי עדיף אמאי אנטרין למיתני הכא דפטור דהשתא ברישא אשמועינן דברי עדיף להוליא כ"ש הכא דלהחיק
וי"ל דאיתי דתנא ברישא דברי עדיף ומיב השואל תנא נמי סיפא דכי הוי אפכא דפטור השואל אי נמי דברי דמשאל עדיף מבדי דשואל
וכן שםא דמשאל עדיף מדשואל ולהכי אנטרין סיפא לאשמועינן דאפילו ברי דשואל ללא חשיב כולי האי עדיפא משמא דמשאל:
ליבא תהוי תיובתא דרב נחמן. וא"ת מה מתינתן מוקי לה בסמוך כסומכוס ללא אזיל בתר חוקה ואית ליה ממון המוטל בספק
מולקין ולהכי לבייה כי איכא ברי ושםא הוי ברי עדיף אפילו להוליא ורב נחמן כרבנן דאית להו המע"ה אי נמי רב נחמן אמי
שפיר כסומכוס דמודה סומכוס היכא דליכא דררא דממונא דהמע"ה וי"ל דלסומכוס דאית ליה ממון המוטל בספק מולקין * הוי כאלו
מרויחו ומחוקין זו וזוין דלדידיה אהני ברי נגד שםא ומיב הכל הכי נמי הוי ליה למימר לרבנן דאהני נמי ברי נגד שםא לכל הפחות
לומר שיתולקו: **והלה אובר איני יודע.** דוקא שאומר איני יודע אם הלויתני אבל הלויתני ואיני יודע אם החזרתי לך מתינתן היא
צנהלל בתרא (ב"ק דף קיח). דחייב ומ"מ פריך שפיר לרב נחמן ממתניתין דאע"ג דמודה שמסר לו שמי פרות אלו שמתיר אחת הוה כאלו
אומר איני יודע אם השאלתי אם לאו וכן צברה אחת כשאני יודע אם מתה צבועה שאלה: **ר"ב הונא** רב יהודה אמרי' חייב ברי
ושםא ברי עדיף. מימה דכריש שור שנגח את הפרה (שם דף מו. ושם ד"ה דאפי') אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס אבל חכמים אומרים
זה כלל גדול דבין המע"ה מאז כלל גדול אפילו ניזק אומר ברי ומיזק אומר שםא ואין לומר דרב יהודה דהכא כסומכוס והתם איירי אפ"ה
דרבנן דאי לסומכוס אהני ברי לרבנן נמי מהני דכפרישית לעיל ועוד דהכא בנמה לי בידך דליכא דררא דממונא לא פליג סומכוס וי"ל
דדוקא הכא אית ליה לרב יהודה דברי עדיף דהוי ברי טוב ושםא גרוע אבל גבי ניזק הוי ברי גרוע דלפי שיעוד שהזיק אל היה שם
ולא יבמשו טעם דברי השםא של מיזק נמי טוב הוא שלא היה לו לידע ולכן מודה רב יהודה התם דלאו ברי עדיף וא"ת ביש נוחלין (ב"ב דף
קלח. ושם ד"ה אפי') גבי האומר זה אחי אינו נאמן ומסיק דאמרי' אחין אין לנו יודעין וקאמר זאת אומרת מנה לי בידך והלה אומר איני
יודע פטור והכי דייק הא התם מודו כ"ע דפטור לפי שבירי שלו גרוע ושםא שלהן טוב שיעוד שהאחין אין מכירין זו אם הוא אחיכם
וי"ל דהתם נמי ירא שםא היום או מחר ישאלו וידעו ששיקר וכן בפי' הבית והעלייה (לקמן דף קטו: ושם) אם היה מכיר מקצת אבניו נטולין
ומסיק והלה מה טוען איני יודע וקאמר לימא תהוי תיובתא דמ"ד מנה לי בידך כו' פטור משמע דלמ"ד חייב א"ש התם נמי הוי ברי טוב
שרגילות להכיר אבניו אפילו אין בהם סימן וכל משמע התם דמוקי לה כשיש עסק שבועה ביניהן ונחמן שאלו יכול לישבע משלם ואי
אין רגילות להכירו לא משלם כמו ביורשים ללא אמרינן בהו מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע ומשום הכי נמי בניזק אומר
ברי ומיזק אומר שםא לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם דלא הוי להו לידע דהא מודה מקצת הוא שמורה צברה אבל קשה צפרק
קמא דכתיבות (דף יב: ושם ד"ה ר"ה) דפסיק שמואל איכריי שמעון בן גמליאל דאמר היא נאמנת לומר משארסמני נאנסתי וקאמר אבי
הא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע דשמואל היא דפסיק כ"ג והלא רב יהודה דשמואל מודה היכא דברי
גרוע שםא (טו) א' אמר ברי עדיף גבי ניזק והתם טוב שםא טוב שםא יודע כלל מני נאנסתי וי"ל דאבדי דאמר
הא דרב יהודה דשמואל היא אית ליה דכלל גדול דבין אחא דקאמר בריש הפרה (ב"ק דף מו.) א"ג לבי הא למוכר שור ומנא נגחן ולא לניזק
ברי ולמיקו שםא וא"ת אע"ג דדחי כתיבות היא ד"ג אכתי הא דרב יהודה (ו) דרב ושמואל היא דאית להו צפ' כל הנשבעין (שבעות דף
מו. ושם) דלא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם א"כ סברי בנמה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב דאי לאו הכי סברי (ס' לה
מתינתן דהתי' דלא מני' לשנויי בשיש עסק שבועה ביניהם דכפרישית וי"ל דסברי שפיר פטור ומתיני' דאוקמא בשיש עסק שבועה ביניהם
צברייתא דאמר ר' אמי התם דריש בין שניהם ולא בין הירושין ואיכסו דרשי בין שניהם שהשבועה חלה על שניהן כדתנא ר"ש בן עירסון
דהתם וא"ת לרב ושמואל דפטרי' בני' ידענא וני' לא ידענא מודה במקצת אמאי חייב יהא נאמן במה שבושר בנימו דאי בעי אומר איני
יודע וי"ל דאין אדם טוען ברצון איני יודע דכפרישית בנחמני: **ר"ב נחמן** ור' יוחנן אמרי' פטור. צבצב קמא (דף קיח. ושם) ובפ"ק
דכתיבות (דף יב: ושם) פי' בקוטרס פטור היינו קודם שניתקנה שבועת היסת אבל אחר שניתקנה שבועת היסת חייב לישבע שאינו יודע דאל"כ
כל נשבע יאמר איני יודע ויהיה פטור מכלום: **ד"ג בון** שיש עסק שבועה ביניהם. מ"מ צמיעתא ששור טוען וי' ומשאל שםא
פטור השוכר משבועה שאין המשאל יכול להשיבו מספק אע"ג דבמקצת לו' שמודה (ו) במקצת א"ת דמשמע הכא דאית ליה לרב נחמן מחויב שבועה
ואין יכול לישבע משלם וצפ' כל הנשבעין (שבעות דף מו. ושם ד"ה הלכתא) גבי הוי שניהן חשודין על השבועה חורה שבועה למקומה דברי ר"מ
ר' יוסי אומר יתולקו ופליג רב נחמן אר' אבא דסבר התם כמ"ד חורה שבועה למקומה ומפרש ר' אבא דהיינו למחויב לה ומתוך שאין יכול
לישבע משלם וקאמר התם עבד רב נחמן עובדא דיתולקו כר' יוסי וי"ל דמוקי מתינתן דהכא כר"מ ומפרש למקומה היינו למחויב לה דכפריש
ר' אבא אכל איכא סבר כר' יוסי אכל קשה דכתיב' (ב"ב דף לה. ושם ד"ה וכל) משמע דהלכה כר' אבא דאיתו אמוראי בתראי מיניה ראייה לפסוק
הלכה וק"ל (כ"ב כר' נדוי ועוד דכפ' כל הנשבעין (שבעות דף מו. ושם ד"ה מתוך) גבי יתומים מיתומים לא יפיעו אלא בשבועה דאמרי' רב
ושמואל לא שנו אלא שמת מלוה בחיי ליה אבל מת ליה בחיי מלוה כבר נתייב מלוה לבני ליה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו דסברי דלא
אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע או מובע או נשבע משלם אלא פטור ופליגי אדרי' אלעזר דאמר"י יורשין נשבעין שבועת יורשין ונטולין וסבר ר"א
כר' אבא דמתוך שאינו יכול לישבע מי שהוא חובע או נשבע משלם הנשבע וקאמר התם (דף מח:) כיון דלא איתמרא הלכתא לא כמר ולא
כמר צבצב רב ושמואל עבד דעבד כר"א עבד משמע דרב ושמואל עבד הוי כמו דר' אבא והתם אינו מוכר דרב נחמן ולא מסתפק
אלא ברב ושמואל ור"א וגרעה לר"ת דנבטא ונב' לא ידענא הלכתא א"כ אבא דמתוך שאינו יכול לישבע משלם והתם מודה אפי'
רב נחמן וכשניהן חשודים הלכה כרב נחמן ור' אבא נמי מודה התם דיתולקו וטעמא משום דהתם שניהם היו מחויבין שבועה ואין
יכולין לישבע ולכן שניהם מפקדין כל אחד חיי מטעם דר' אבא כיון דאיתו יכול לישבע הנשבע משלם והמובע לא יכול ולכן
יתולקו והא דקאמר התם רבותיו שנא"י דאמרי חורה שבועה למחויב ליה ומייתי מנסכא דר' אבא לאו משום דר' אבא סבר כברי
מאיר אלא דוכח מדברי ר' אבא דסבר נבטא מתוך שאינו יכול לישבע משלם יש לנו לומר דאיתו נמי פי' מילתיה דברי מאיר
למקומה למחויב לה ודוקא בחשוד המחויב שבועה לדורייתא אבל בשבועה דרבנן כגון פוגם שטרו ופוגמת כתיבתה ומתה ונפלו
קמי יתמי לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע מפקדין דאמר רב פפא (שם) הפוגם שטרו ומת יורשיו נשבעין ונטולין היינו
טעמא דשבועה דרבנן לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם כדמשמע לעיל פרק קמא (דף לה.) גבי ההוא רעיא לבד מיתומים

מן